

C.317-322.

15.Государственно-частное партнёрство [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ru.wikipedia.org>

16.Туманова Т., Королевська Н. Ми масмо всі умови для реформи ЖКГ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imk.ua/ua/news/info/138743/>

17.Про схвалення Концепції розвитку державно-приватного партнерства у житлово-комунальному господарстві: Розпорядження Кабінету Міністрів України (за станом на 16.09.2009 р.). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1184-2009-%F0>.

18.Про державно-приватне партнерство: Закон України від 1.07.2010 р. // Урядовий кур'єр. – 2010. – № 160. – Орієнтир. – № 34. – С.9-11.

19.Совфед инициирует разработку федерального закона о государственно-частном партнерстве [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.regnum.ru/news/991064.html>

20.Бюджетний кодекс України від 8.07.2010 р. // Урядовий кур'єр. – 2010. – №151. – С.9-24.

Отримано 12.10.2010

УДК 351.824

О.Б. БАБАЄВСЬКА, В.В. ВЕЛИЧКО, канд.екон.наук
Харківська національна академія міського господарства

СУЧАСНІ ЗАХОДИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Розглянуто загальні проблеми підприємств житлово-комунального комплексу, а також основні причини їх виникнення. Основна увага приділена проблемі фінансового забезпечення підприємств житлово-комунального господарства (ЖКГ). Зокрема були розглянуті галузеві особливості формування фінансових ресурсів на підприємствах і виявлено, що існуючі джерела фінансування є недостатніми для забезпечення нормального функціонування житлово-комунальної сфери. Для вирішення цієї проблеми були запропоновані заходи щодо зниження високого рівня дебіторської заборгованості, що дозволить підприємствам покращити свій фінансовий стан, а також розглянута можливість залучення додаткових джерел фінансування за умови створення державою привабливих умов для інвестування в галузь ЖКГ.

Рассмотрены общие проблемы предприятий жилищно-коммунального комплекса, а также основные причины их возникновения. Основное внимание уделено проблеме финансового обеспечения предприятий жилищно-коммунального хозяйства (ЖКХ). В частности были рассмотрены отраслевые особенности формирования финансовых ресурсов на предприятиях и выявлено, что существующие источники финансирования являются недостаточными для обеспечения нормального функционирования жилищно-коммунальной сферы. Для решения этой проблемы были предложены меры по снижению высокого уровня дебиторской задолженности, что позволит предприятиям улучшить свое финансовое состояние, а также рассмотрена возможность привлечения дополнительных источников финансирования при условии создания государством привлекательных условий для инвестирования в отрасль ЖКХ.

This article reviews general problems of housing and communal services enterprises and main reasons of its origination. Principal attention is focused on the problem of financial provi-

sion of housing and communal services (HCS) enterprises. In addition, sectoral features of financial resources formation at the enterprises were examined and it was identified that present resources of financing are insufficient to secure normal functioning of housing and communal services sector. Measures on reduction of a high level of accounts receivable, that will enable enterprises to improve its financial condition, were suggested for this problem solving. Also, possibility of fundraising of additional sources of finance under the assumption of creation of attractive conditions for investment in the HCS sector was examined.

Ключові слова: житлово-комунальне господарство, дебіторська заборгованість, позикові кошти, тарифна політика.

Ефективне функціонування підприємств житлово-комунального господарства є важливою складовою життєдіяльності міст, що забезпечує зростання їх економічного потенціалу та підвищення якості життя населення. В сучасних економічних умовах підприємства ЖКГ опинилися в скрутному фінансовому та технічному становищі. Така ситуація склалась переважно через недостатнє фінансове забезпечення, нерациональне використання наявних фінансових, матеріальних та трудових ресурсів, низький рівень впровадження у виробництво нового обладнання, а також проведення неефективної політики з боку державних та місцевих органів влади стосовно управління сферою комунального господарства. Саме тому особливу увагу слід приділити вирішенню проблеми управління фінансовою забезпеченістю підприємств ЖКГ.

Слід зазначити, що багато українських науковців та фахівців з питань фінансового управління приділяють значну увагу проблемам фінансування житлово-комунального комплексу. Серед них можна виділити О.М.Зерову, Д.А.Трепільця [2, 5] та ін. Однак, питання щодо фінансування комунальних підприємств в сучасних економічних умовах залишається неповністю розглянутим через недостатньо чітке та глибоке висвітлення заходів щодо залучення додаткових джерел фінансування та покращення фінансового стану підприємств житлово-комунальної галузі.

Метою даної статті є виявлення особливостей фінансування діяльності підприємств комунальної сфери, а також розробка заходів вдосконалення їх фінансової забезпеченості.

Процеси управління фінансами підприємств житлово-комунального господарства мають певну специфіку через галузеві особливості їх функціонування. Зокрема діяльність цих підприємств чітко контролюється та регулюється з боку місцевих органів влади. За схемою самофінансування працюють лише ті підприємства, що реалізують продукцію та надають послуги конкретному споживачу на платній основі. В свою чергу видатки підприємств на придбання основного капіталу, капітальне будівництво, покриття різниці у тарифах, надання

пільг та субсидій мають покриватися за рахунок бюджетних коштів [2].

Сьогодні розмір коштів, закладених у державному бюджеті на покриття заборгованості комунальним підприємствам за надання пільг та покриття різниці у тарифах, є недостатнім. Така ситуація сприяє зростанню у підприємств кредиторської заборгованості, обмежує їх можливості у фінансуванні таких необхідних заходів, як реконструкція, модернізація існуючих виробничих потужностей підприємств, придбання нового сучасного виробничого обладнання, що ще більше поглиблює технічні проблеми і негативно впливає на якість наданих послуг споживачам, і як результат погіршує фінансовий стан комунальних підприємств.

Саме тому в умовах сучасної економіки перед підприємствами ЖКГ постає завдання визначити найбільш прийнятні джерела фінансування та забезпечити їх ефективне використання.

Для вирішення проблеми фінансування підприємств ЖКГ перш за все необхідно забезпечити своєчасне надходження коштів за надані комунальні послуги. Адже зростання величини дебіторської заборгованості загрожує погіршенням фінансового стану, а також зниженням показників результативності діяльності підприємств комунального господарства.

Згідно зі статистичними даними Міністерства з питань житлово-комунального господарства величина дебіторської заборгованості за житлово-комунальні послуги станом на 1 січня 2010 р. становить 11061, 7 млн. грн. Найбільша сума заборгованості спостерігається за спожиті послуги підприємств теплоенергетики – 5110, 3 млн. грн., за послуги підприємств водопровідно-каналізаційного господарства заборгованість становить 3137,1 млн. грн., за послуги підприємств житлового господарства – 2387,2 млн. грн. Відповідно категоріям споживачів населення заборгувало комунальним підприємствам 7718,506 млн. грн., місцеві бюджетні установи – 348, 6 млн. грн., інші споживачі – 2422 млн. грн.

Такий стан справ пов'язаний перш за все з умовами оплати за спожиті комунальні послуги, незадовільною платіжною дисципліною споживачів, зниженням рівня доходів населення, скрутним фінансовим становищем підприємств – споживачів комунальних послуг в умовах економічної кризи [1].

Вирішення цієї проблеми потребує впровадження низки заходів, зокрема:

- організація на підприємствах спеціального підрозділу по роботі з дебіторами;

- проведення аналізу дебіторської заборгованості відповідно строкам її виникнення;
- проведення аналізу дебіторів, тобто визначення рівня їх платоспроможності, джерел фінансування їх діяльності для розробки у подальшому умов роботи з даними споживачами;
- розробка реєстру боржників залежно від категорії споживачів, суми їх заборгованості, строків заборгованості;
- розробка відповідної політики роботи з кожною групою дебіторів [3].

Зниження рівня дебіторської заборгованості дозволить підприємствам ЖКГ певною мірою розрахуватися за своїми зобов'язаннями, спрямувати отримані кошти на оновлення основних засобів, а отже, й підвищити якість наданих послуг.

Сьогодні підприємства комунального господарства не можуть здійснити повну модернізацію та реконструкцію основних засобів за рахунок власних коштів, саме тому необхідно залучати кошти інвесторів та кредити .

Однак, через скрутне фінансове становище комунальні підприємства не є привабливими для кредиторів. Для вирішення цієї проблеми держава через законодавчі акти та ефективну тарифну та податкову політику має створити сприятливі умови для інвесторів і забезпечити захист позикових коштів.

Так, слід зазначити, що удосконалення тарифної політики має базуватися на поступовому встановленні економічно обґрунтованих тарифів на житлово-комунальні послуги з урахуванням в них інвестиційної складової, в свою чергу ці тарифи мають відповідати якості наданих послуг.

Держава в разі значного підвищення тарифів має забезпечити підтримку малозабезпечених верств населення через надання адресної цільової допомоги.

Для покращення фінансового стану підприємств житлово-комунального господарства державою має бути розроблена чітка нормативна база, в якій будуть чітко визначені:

- основні напрямки розвитку галузі;
- межі державної підтримки галузі;
- сфера, ступінь та умови участі приватного бізнесу в розвитку житлово-комунального комплексу;
- особливості проведення тарифної політики.

В свою чергу підприємства житлово-комунального господарства керуючись загальнодержавними програмами реформування галузі, регіональними особливостями розвитку, своїми можливостями та по-

тенціалом мають розробити стратегічні плани свого розвитку.

Реалізація цих планів за рахунок залучених інвестицій потребує від підприємств організації оптимального розподілення та раціонального використання позикових коштів [4]. Це можливо лише за умови побудови ефективного менеджменту управління фінансовими ресурсами, який включатиме:

- планування залежно від обсягів робіт і строків їх виконання необхідної величини ресурсів для їх реалізації;
- аналіз виконання проектів розвитку, виявлення відхилень фактичних показників від запланованих та встановлення їх причини;
- постійний контроль за строками виконання проектів, цільовим і ефективним використанням залучених коштів, а також їх достатністю.

Впровадження запропонованих заходів має забезпечити:

- перехід до фінансової самостійності підприємств галузі;
- фінансове оздоровлення галузі;
- ефективне використання фінансових ресурсів підприємствами;
- підвищення інвестиційної привабливості підприємств;
- надання якісних послуг населенню.

Отже, для виведення підприємств ЖКГ з кризового стану необхідно забезпечити оптимальне фінансування галузі. Адже нестача коштів унеможливілює технічне переозброєння підприємств, негативно впливає на показники їх фінансової стійкості, платоспроможності, що робить галузь непривабливою для потенційних інвесторів. Джерелами фінансування діяльності житлово-комунального комплексу у більшій мірі мають стати власні доходи підприємств та кошти інвесторів. Перед державою постає завдання щодо створення сприятливого середовища для залучення інвестицій в розвиток галузі, а підприємства в свою чергу мають забезпечити оптимальне розподілення та раціональне використання фінансових ресурсів завдяки побудові ефективного фінансового менеджменту.

1. Фінансово-економічні показники роботи підприємств житлово-комунального господарства // www.minjkg.gov.ua.

2. Зерова О.М. Сутність фінансового управління та його особливості в житлово-комунальному господарстві // Економіка будівництва і міського господарства. – 2009. – №4. – С.209-214.

3. Сліпачук О. Управління дебіторською заборгованістю // Справочник економіста – 2006. – №3. – С.50-55.

4. Суходоев Д.В. Управление финансами предприятия // Экономика и финансы. Вестник Нижегородского ун-та им. Н.И.Лобачевского. – 2007. – №4. – С.136-139.

5. Трепилец Д.А. Концепция создания механизма управления финансовым обеспечением жилищно-коммунального комплекса города // Економіка і організація управління. – 2008. – №3. – С.159-165.

Отримано 30.09.2010